

แผนการใช้ที่ดินตำบลชัยนาม

อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 8
กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

สิงหาคม 2566

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและการเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations: FAO)” และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP)” มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดิน ร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต (สพข.) และสถานีพัฒนาที่ดิน (สพด.) ในการดำเนินงานวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับ ศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้ สพด. ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรม เพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชนให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก

สิงหาคม 2566

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-4
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-7
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA)	
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-4
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-2
เอกสารอ้างอิง	อ-1

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2-1	สถิติภูมิอากาศ สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดพิจิตร ปี 2536-2565	2-3
2-2	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก	2-6
2-3	จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก	2-8
2-4	จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก	2-9
2-5	รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก	2-11
3-1	สมบัติดิน ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก	3-4
5-1	ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2	ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดิน ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก	5-3
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก	6-5
7-1	กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2567-2571	7-4
7-2	สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-6
7-3	เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก แผน 5 ปี (พ.ศ. 2567-2571)	7-7

สารบัญญรูป

รูปที่		หน้า
1-1	กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-3
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก	2-1
2-2	สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดพิษณุโลก	2-3
2-3	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก	2-7
3-1	ทรัพยากรดิน ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก	3-5
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก	4-3
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก	4-4
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก	6-7
7-1	การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก	7-3

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้วซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี พ.ศ. 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั้งประเทศ ภายใน ปี พ.ศ. 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่างๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่

กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio - Circular - Green Economy : BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2565 –30 กันยายน 2566

1.4.2 สถานที่ ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนา การเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือ องค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับ ฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและ เกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะกรรมการวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน /สมบูรณ์ ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการ พัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสภาพ ทรัพยากรของตำบล

2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดิน กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้อง กับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมี หลักการและเป็นที่ยอมรับ

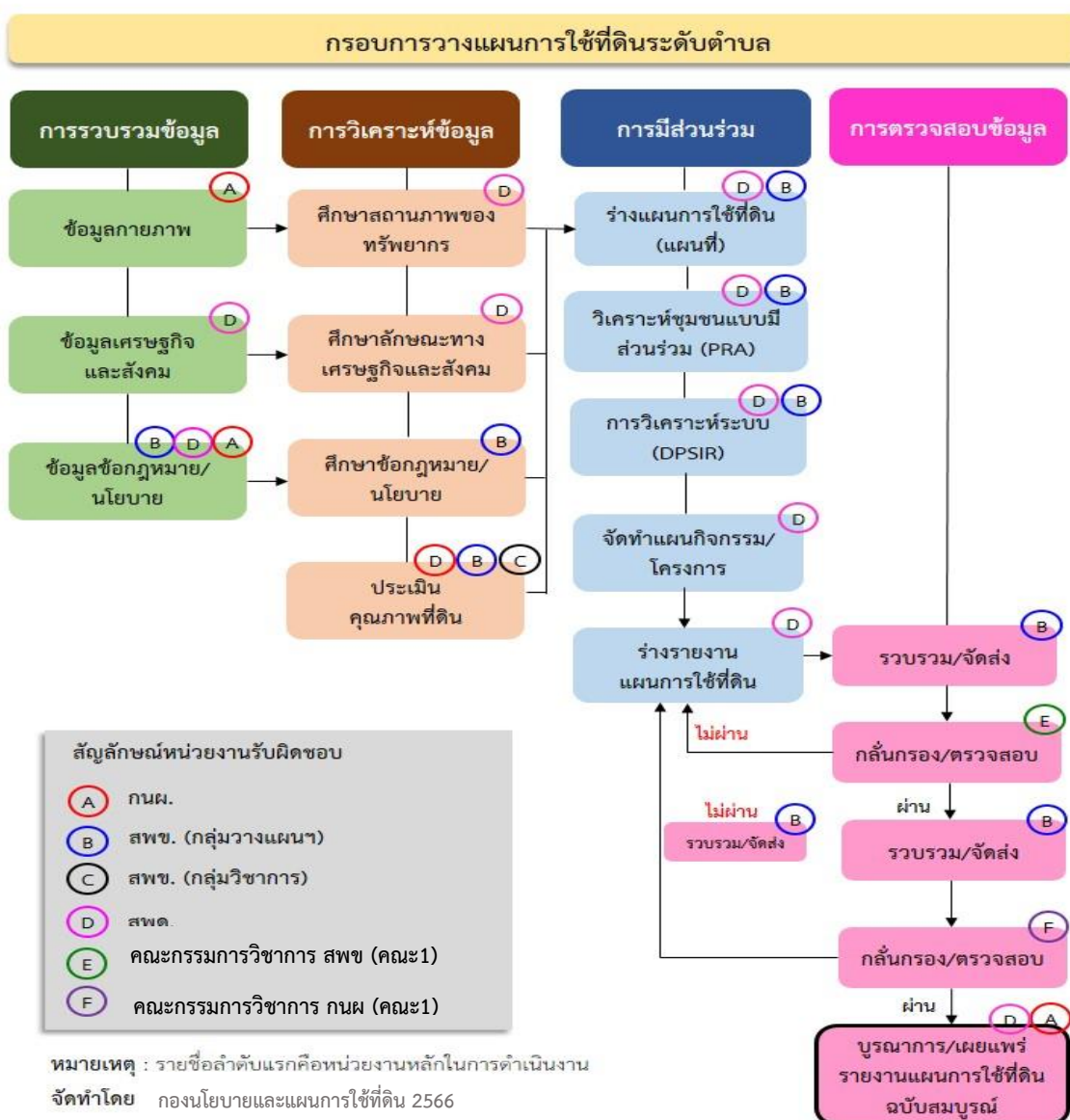

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลแสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

ส่งเสริมการศึกษา พัฒนาคมนาคมสะดวก ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการบริการเป็นเลิศ ภายใต้การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล (องค์การบริหารส่วนตำบลชัยนาม, 2566)

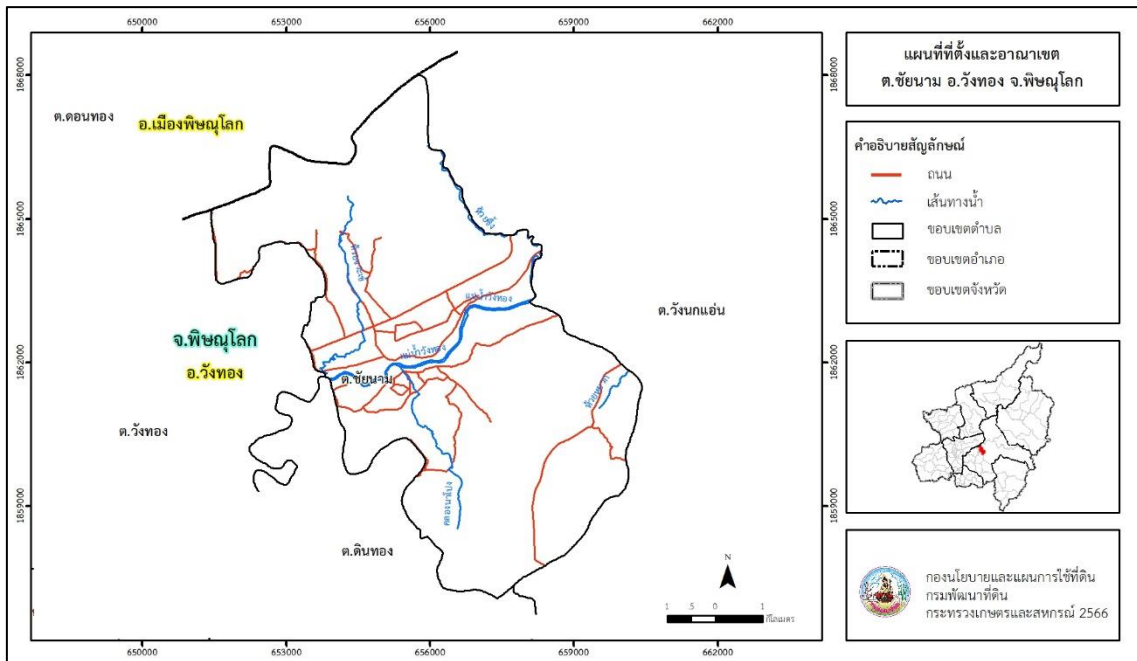
รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลชัชชานาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของอำเภอวังทอง มีพื้นที่ประมาณ 46 ตารางกิโลเมตร หรือ 28,461 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลดอนทอง อำเภอเมืองพิษณุโลก ตำบลวังนกแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลดินทอง ตำบลวังแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลวังแอ่น อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลวังทอง ตำบลดินทอง อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขตตำบลชัชชานาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลชัชชานาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านชัชชานาม	หมู่ที่ 6 บ้านซำบอน
หมู่ที่ 2 บ้านวังบอน	หมู่ที่ 7 บ้านเนินคลี
หมู่ที่ 3 บ้านบึงพร้าว	หมู่ที่ 8 บ้านร้องส้มวง
หมู่ที่ 4 บ้านท่าโปร่ง	หมู่ที่ 9 บ้านคลองนาเมียง
หมู่ที่ 5 บ้านเตาอิฐ	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาด ลูกคลื่นลอนชัน และพื้นที่สูงชัน ตอนกลางของตำบลเป็นพื้นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำวังทองไหลผ่าน ส่วนด้านทิศเหนือของตำบลเป็นที่ราบสูงถึงพื้นที่สูง เป็นส่วนหนึ่งของลุ่มน้ำ่าน มีแหล่งน้ำที่สำคัญ เช่น แม่น้ำวังทอง คลองนาโป่ง ห้วยจระเข้ ห้วยซึ้ง

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (พ.ศ.2536-2565) พบว่า ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 28.0 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.5 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 23.3 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,348.0 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 120 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนกันยายน มีปริมาณฝน 278.5 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 20 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดพิษณุโลก ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืชตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งต้นเดือนพฤศจิกายนถึงปลายเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

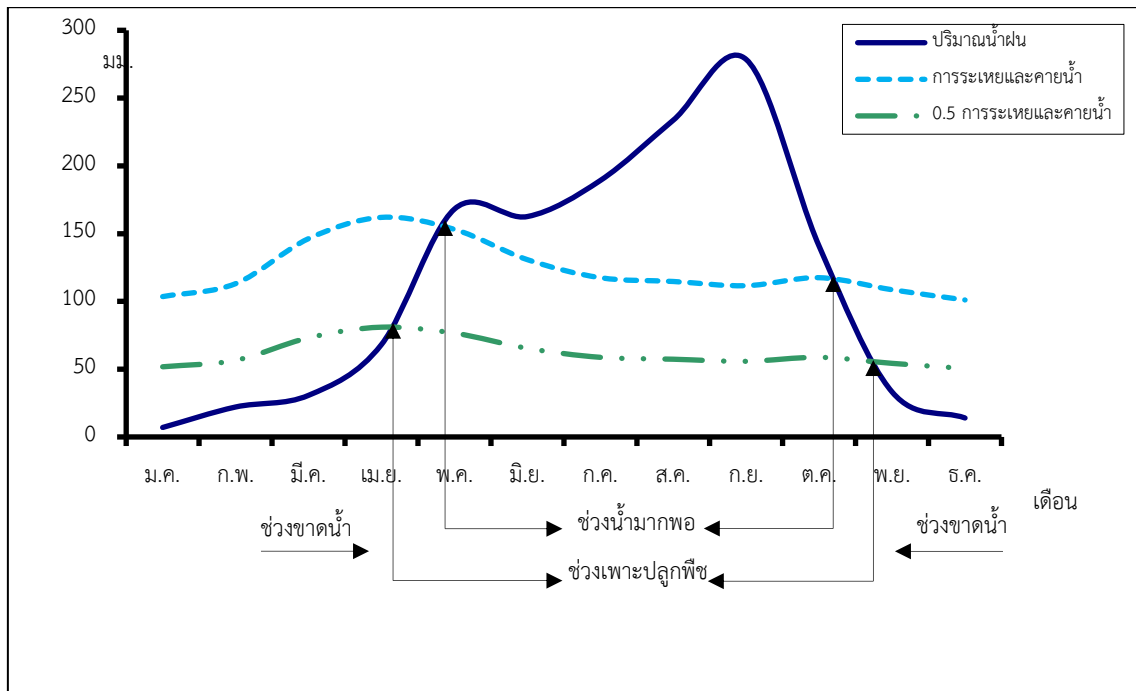
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดพิษณุโลก¹ (ปี พ.ศ.2536-2565)

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (มม.)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	19.1	31.4	24.9	69.0	7.0	2.0	103.5	6.9
ก.พ.	20.8	33.5	26.8	67.0	22.1	2.4	113.1	21.3
มี.ค.	23.7	35.6	29.1	65.0	30.7	3.8	146.3	29.2
เม.ย.	25.3	37.0	30.7	65.0	68.2	5.9	162.0	60.8
พ.ค.	25.4	35.6	30.0	72.0	168.1	13.2	153.1	122.9
มิ.ย.	25.2	34.3	29.3	76.0	162.6	16.0	130.8	120.3
ก.ค.	24.8	33.2	28.6	79.0	189.2	18.6	117.5	131.9
ส.ค.	24.7	32.7	28.2	81.0	233.7	20.2	114.7	146.3
ก.ย.	24.7	32.6	28.2	82.0	278.5	19.7	111.6	152.8
ต.ค.	24.1	32.7	28.0	79.0	140.7	13.0	117.5	109.0
พ.ย.	22.1	32.4	27.0	73.0	33.2	3.6	108.6	31.4
ธ.ค.	19.4	31.0	24.9	69.0	14.0	1.3	101.1	13.7
เฉลี่ย	23.3	33.5	28.0	73.1	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,348.0	119.7	1,479.9	946.5

หมายเหตุ : ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2566)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ปี พ.ศ. 2536-2565

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน (2566) ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่าง ๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 3,028 ไร่ หรือร้อยละ 10.63 ของเนื้อที่ตำบล

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรมมีเนื้อที่ 10,950 ไร่ หรือร้อยละ 38.48 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 5,209 ไร่ หรือร้อยละ 18.30 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว นาไร่
- 2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 1,335 ไร่ หรือร้อยละ 4.68 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าวโพด ไร่ร้าง อ้อย
- 3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 985 ไร่ หรือร้อยละ 3.47 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา สัก ยูคาลิปตัส ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม
- 4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 3,298 ไร่ หรือร้อยละ 11.59 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ มะม่วง ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม ไม้ผลผสม กล้วย มะม่วง/ลำไย ฝรั่ง/ส้มโอ เงาะ/มะม่วง ลำไย มะนาว
- 5) พืชสวน มีเนื้อที่ 68 ไร่ หรือร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ พืชสวนผสม พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม
- 6) ท่งหญ้าเลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 26 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงสุกร โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก

7) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีเนื้อที่ 29 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 13,810 ไร่ หรือร้อยละ 48.52 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบ สมบูรณ์ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 297 ไร่ หรือร้อยละ 1.04 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา อ่างเก็บน้ำ

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 376 ไร่ หรือร้อยละ 1.33 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าสลับไม้ พุ่ม/ไม้ละเมาะ บ่อลูกรัง ทุ่งหญ้าธรรมชาติ พื้นที่ถม ปอดิน

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลชยันนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	3,028	10.63
U200	หมู่บ้าน/ที่ดินจัดสรรสร้าง	3	0.01
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	2,554	8.97
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	50	0.17
U405	ถนน	76	0.27
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	17	0.06
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	15	0.05
U602	รีสอร์ท โรงแรม เกสต์เฮาส์	15	0.05
U603	สุสาน ป่าช้า	273	0.96
U605	สถานีบริการน้ำมัน	25	0.09
A	พื้นที่เกษตรกรรม	10,950	38.48
A100	นาไร่	58	0.20
A101	นาข้าว	5,151	18.10
A200	ไร่ไร่	140	0.49
A202	ข้าวโพด	212	0.74
A203	อ้อย	3	0.01
A204	มันสำปะหลัง	980	3.44
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	70	0.25
A302	ยางพารา	588	2.07
A304	ยูคาลิปตัส	158	0.56
A305	สัก	169	0.59
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	345	1.21
A401	ไม้ผลผสม	36	0.13
A403/A407	ทุเรียน/มะม่วง	10	0.04
A404/A407	เงาะ/มะม่วง	19	0.07
A406	ลิ้นจี่	7	0.02
A406/A412	ลิ้นจี่/มะขาม	6	0.02
A407	มะม่วง	2,592	9.11

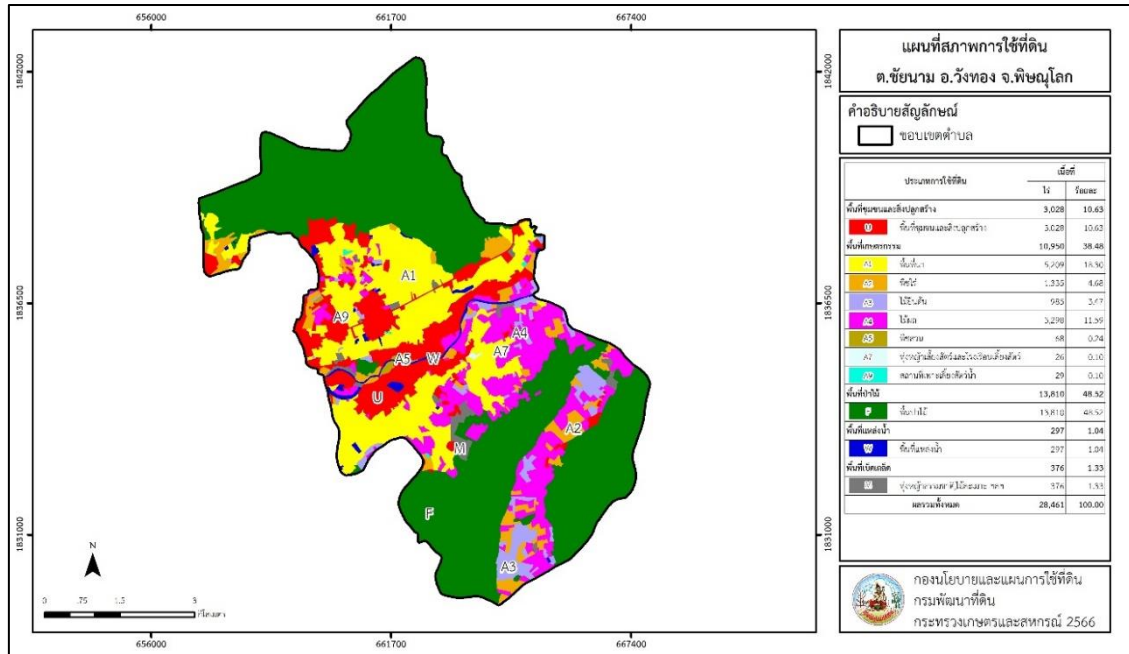

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
A407/A411	มะม่วง/กล้วย	151	0.53
A407/A412	มะม่วง/มะขาม	7	0.02
A407/A413	มะม่วง/ลำไย	31	0.11
A410	น้อยหน้า	4	0.01
A411	กล้วย	35	0.12
A413	ลำไย	15	0.05
A414	ฝรั่ง	2	0.01
A414/A427	ฝรั่ง/ส้มโอ	25	0.09
A422	มะนาว	13	0.05
A500	พืชสวนร้าง/เสื่อมโทรม	9	0.03
A501	พืชสวนผสม	59	0.21
A703	โรงเรือนเลี้ยงสัตว์ปีก	13	0.05
A704	โรงเรือนเลี้ยงสุกร	13	0.05
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	29	0.10
F	พื้นที่ป่าไม้	13,810	48.52
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	1,629	5.72
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	12,181	42.80
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	376	1.33
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	65	0.23
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	182	0.64
M302	บ่อลูกรัง	79	0.28
M304	บ่อดิน	14	0.05
M405	พื้นที่ถม	36	0.13
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	297	1.04
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	163	0.57
W201	อ่างเก็บน้ำ	29	0.10
W202	บ่อน้ำในไร่นา	105	0.37
ผลรวมทั้งหมด		28,461	100.00

แผนการใช้ที่ดินตำบลชยันนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

รูปที่ 2-3 สภาพการใช้ที่ดินตำบลชยันนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎรของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2565 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลชยันนามมีประชากรรวม 6,205 คน แยกเป็นชาย 3,007 คน เป็นหญิง 3,198 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 136.25 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,387 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 895 ครัวเรือน หรือร้อยละ 37.49 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,492 ครัวเรือน หรือร้อยละ 62.51 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือนตำบลชยันนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ปี 2565

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลชยันนาม	2,387	3,007	3,198	6,205
หมู่ที่ 1 ชยันนาม	309	386	405	791
หมู่ที่ 2 วังบอน	313	443	480	923
หมู่ที่ 3 บึงพริ้ว	350	451	466	917
หมู่ที่ 4 ท่าโปร่ง	312	448	457	905
หมู่ที่ 5 เต้าอิฐ	194	227	271	498
หมู่ที่ 6 ชำบอน	124	87	78	165

ตารางที่ 2-3 (ต่อ)

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
หมู่ที่ 7 เนินคลี	277	309	300	609
หมู่ที่ 8 ร่องส้มม่วง	283	368	408	776
หมู่ที่ 9 คลองนาเมียง	225	288	333	621

ที่มา : กรมการปกครอง (2566)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ปี 2565

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	2,387	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มากขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	895	37.49
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มากขึ้นทะเบียนฯ	1,492	62.51

ที่มา : 1) กรมการปกครอง (2566)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2566)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

จากข้อมูลกรมการปกครอง ณ เดือนธันวาคม 2565 ตำบลชัยนามมีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,387 ครัวเรือน โดยถือครองที่ดินเฉลี่ยครัวเรือนละ 11.92 ไร่ (เนื้อที่ของตำบลรวมต่อจำนวนครัวเรือนทั้งหมด)

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

ประชากรในตำบลชัยนามประกอบอาชีพเกษตรกรรม ค้าขาย รับราชการ รับจ้างทั่วไป และอื่นๆ มีเกษตรกรบางครัวเรือนประกอบอาชีพหลายอย่างควบคู่กันไป สำหรับพืชที่เกษตรกรปลูกเป็นอาชีพหลัก ได้แก่ ข้าวนาปี ทางด้านการเลี้ยงสัตว์เกษตรกรจะมีการเลี้ยงไว้เพื่อบริโภคหากเหลือจึงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความเป็นพื้นฐานของกรมการพัฒนาชุมชน ปี พ.ศ. 2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 198,570.07 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 67,754.22 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 128,339.70 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 43,790.87 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือน

มากกว่ารายจ่ายครัวเรือนปีละ 70,230.37 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 23,963.35 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

แผนการใช้ที่ดินตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ปี 2565

พื้นที่	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้ครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายได้บุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ย (บาท/ปี)	รายจ่ายบุคคลเฉลี่ย (บาท/ปี)
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง				
ตำบลชัยนาม	163,733.45	11,415.61	22,254.80	1,166.22	198,570.07	67,754.22	128,339.70	43,790.87
หมู่ที่ 1 ชัยนาม	225,261.48	5,435.89	6,083.25	1,104.78	237,885.41	76,021.48	159,131.67	50,854.01
หมู่ที่ 2 วังบอน	110,057.42	7,545.45	4,328.18	3,651.15	125,582.20	47,548.33	16,837.32	6,375.00
หมู่ที่ 3 บึงพร้าว	74,362.93	2,277.99	110,231.66	888.03	187,760.62	64,240.42	174,864.86	59,828.27
หมู่ที่ 4 ท่าโป่ง	229,651.07	33,638.30	3,116.60	148.94	266,554.90	76,671.24	203,214.51	58,452.15
หมู่ที่ 5 เต่าอิฐ	183,096.30	111.11	213.33	222.22	183,642.96	57,123.96	106,940.74	33,264.98
หมู่ที่ 6 ชำบอน	191,818.18	27,181.82	20,425.45	1,036.36	240,461.82	94,467.14	164,383.64	64,579.29
หมู่ที่ 7 เนินคลี	186,469.38	22,381.25	9,451.31	925.01	219,226.94	99,932.51	71,540.11	32,610.88
หมู่ที่ 8 ร้องสัมมวง	154,965.91	7,609.09	4,624.55	661.82	167,861.36	62,592.37	94,110.03	35,091.87
หมู่ที่ 9 คลองนาเมียง	164,634.15	4,981.71	9,092.68	1,707.32	180,415.85	55,932.33	157,289.63	48,762.76

ที่มา : กรมการพัฒนาชุมชน (2566)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ในพื้นที่ คือ เขตห้ามล่าสัตว์ป่าเขาน้อย-เขาประดู่ เนื้อที่ 3,894 ไร่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

(1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 11,185 ไร่

(2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 1,485 ไร่

3.1.2 **ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ** (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528) จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

(1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 1A เนื้อที่ 2,576 ไร่

(2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 2 เนื้อที่ 3,110 ไร่

(3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 4,253 ไร่

(4) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 5,457 ไร่

(5) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 13,065 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่าในพื้นที่ตำบลชัยนาม มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2536-2565) 1,348 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลชัยนาม มีรายละเอียดของแหล่งน้ำผิวดินดังนี้

แหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ คลองนาโปง แม่น้ำวังทอง ห้วยจระเข้ ห้วยซึ้ง และห้วยหยวก

3.2.3 ใช้ฐานข้อมูลน้ำบาดาลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากข้อมูลกรมทรัพยากรน้ำบาดาล(2566) พบว่า ตำบลชัยนาม มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 21 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก พบหน่วยแผนที่ดินทั้งหมด 14 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 2 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 3 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Ksr-slA ชุดดินโคกสำโรง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 804 ไร่ หรือร้อยละ 2.82 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Psl-fsi-silA ดินพิษณุโลกที่เป็นดินทรายแป้งละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,750 ไร่ หรือร้อยละ 6.15 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Sri-lA ชุดดินศรีเทพ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วน ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 488 ไร่ หรือร้อยละ 1.72 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 11 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ดิน Pch-slA ชุดดินพิชัย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 991 ไร่ หรือร้อยละ 3.48 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ดิน Pch-slB ชุดดินพิชัย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,170 ไร่ หรือร้อยละ 7.63 ของเนื้อที่ตำบล
- 3) หน่วยแผนที่ดิน Pch-gm-slA/b ดินพิชัยที่มีจุดประสีเทา มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 1,805 ไร่ หรือร้อยละ 6.34 ของเนื้อที่ตำบล
- 4) หน่วยแผนที่ดิน Pch-gm,fl-slA/b ดินพิชัยที่มีจุดประสีเทาและเป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และมีคันทนา มีเนื้อที่ 155 ไร่ หรือร้อยละ 0.55 ของเนื้อที่ตำบล
- 5) หน่วยแผนที่ดิน Png-d,br-slB ดินโพนงามที่เป็นดินลึกและเป็นดินสีน้ำตาล มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 678 ไร่ หรือร้อยละ 2.38 ของเนื้อที่ตำบล
- 6) หน่วยแผนที่ดิน Pu-slB ชุดดินภูพาน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 84 ไร่ หรือร้อยละ 0.30 ของเนื้อที่ตำบล

- 7) หน่วยแผนที่ดิน Pu-d-sLC ดินภูพานที่เป็นดินลึก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,928 ไร่ หรือร้อยละ 10.29 ของเนื้อที่ตำบล
- 8) หน่วยแผนที่ดิน Pu-md-sLD ดินภูพานที่เป็นดินลึกปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,509 ไร่ หรือร้อยละ 5.30 ของเนื้อที่ตำบล
- 9) หน่วยแผนที่ดิน Pu-md-Wk-sLD หน่วยเชิงซ้อนของดินภูพานที่เป็นดินลึกปานกลาง และชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 12-20 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 701 ไร่ หรือร้อยละ 2.46 ของเนื้อที่ตำบล
- 10) หน่วยแผนที่ดิน Tph-silA ชุดดินตะพานหิน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทรายแป้ง ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 2,767 ไร่ หรือร้อยละ 9.72 ของเนื้อที่ตำบล
- 11) หน่วยแผนที่ดิน Wk-sLC-RC หน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียว มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ กับที่ดินหินพื้นโล่ มีเนื้อที่ 729 ไร่ หรือร้อยละ 2.56 ของเนื้อที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 2 หน่วยแผนที่ ได้แก่

- 1) หน่วยแผนที่ SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 10,887 ไร่ หรือร้อยละ 38.25 ของเนื้อที่ตำบล
- 2) หน่วยแผนที่ W พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 15 ไร่ หรือร้อยละ 0.05 ของเนื้อที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินตื้น มีเนื้อที่ 1,080 ไร่ หรือร้อยละ 3.79 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ชุดดินวังน้ำเขียว (Wk) และหน่วยเชิงซ้อนของชุดดินวังน้ำเขียว กับที่ดินหินพื้นโล่ (Wk-RC)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลชยันนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลชยันนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดมสมบูรณ์ของดิน	ความจุแลกเปลี่ยนแคตไอออน (cmol/kg)	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
							ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
Ksr-slA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	5.5-6.5	<2	-	804	2.82
Pch-gm,fl-slA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	4.5-5.0	<2	-	155	0.55
Pch-gm-slA/b	0-2	>150	ดีปานกลางถึงค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	4.5-5.0	<2	-	1,805	6.34
Pch-slA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	991	3.48
Pch-slB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	35-75	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	2,170	7.63
Png-d,br-slB	2-5	100-150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	678	2.38
Psl-fsi-silA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	10-20	35-75	5.5-6.5	7.0-8.0	<2	-	1,750	6.15
Pu-d-slC	5-12	100-150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	2,928	10.29
Pu-md-slD	12-20	50-100	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	1,509	5.30
Pu-md-Wk-slD	12-20	50-100/ 0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-6.5/ 5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	701	2.46
Pu-slB	2-5	>150	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	84	0.30
Sri-lA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ปานกลาง	<10	<35	5.5-6.5	4.5-5.5	<2	-	488	1.72
Tph-silA	0-2	>150	ดี	ปานกลาง	10-20	35-75	6.0-7.0	6.0-7.0	<2	-	2,767	9.72
Wk-slC-RC	5-12	0-50	ดี	ปานกลาง	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	729	2.56
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10,887	38.25
W	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15	0.05
รวมทั้งหมด											28,461	100.00

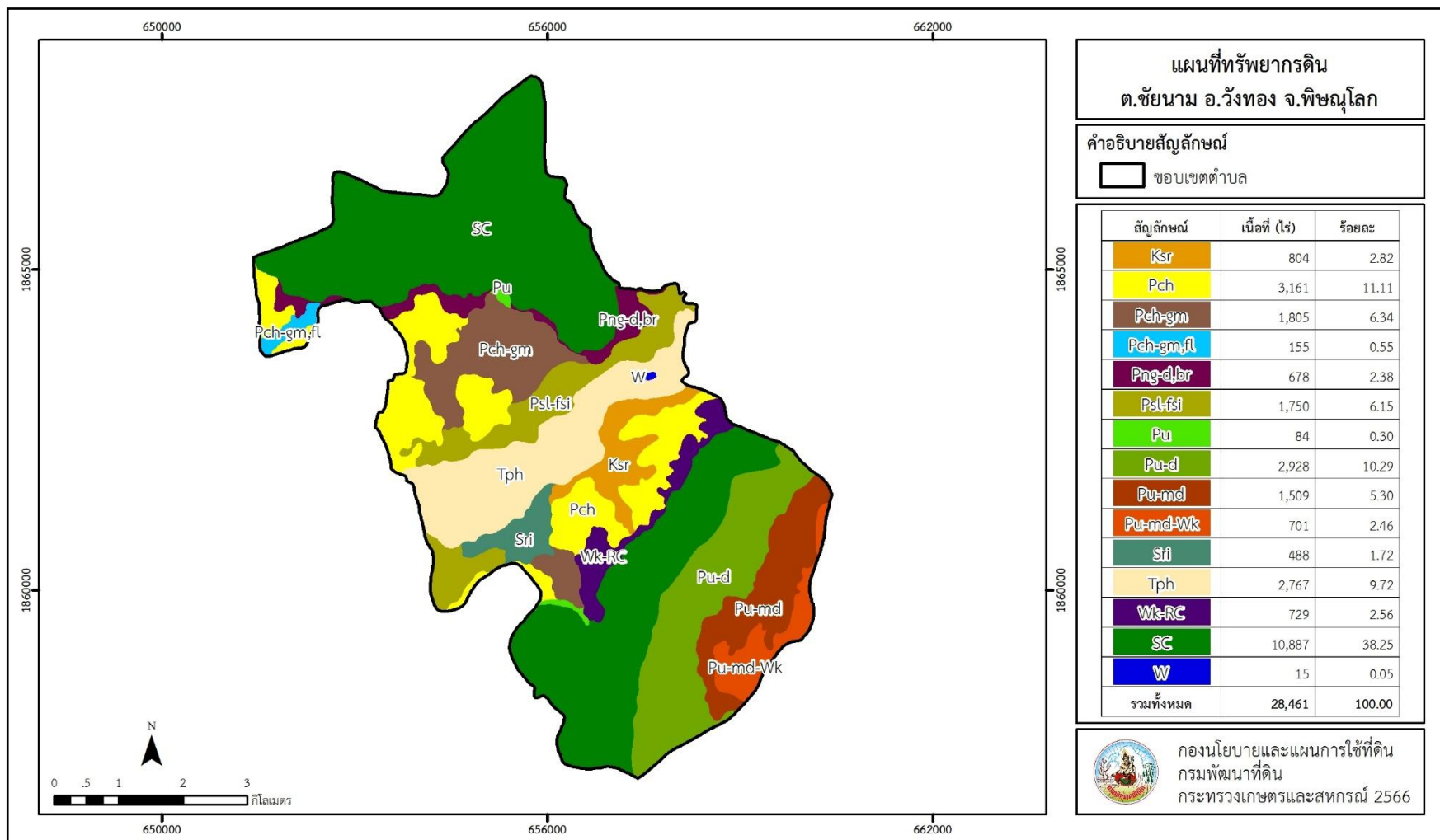
หมายเหตุ: 1. * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

2. เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลชยันนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลชยันนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 18 สิงหาคม 2566 มีสาระสำคัญ สรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลชัยนาม คือ

- 1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์
- 2) ปริมาณน้ำไม่เพียงพอต่อการทำการเกษตรในช่วงฤดูแล้ง
- 3) ปัจจัยการผลิตทางการเกษตรมีราคาสูง
- 4) ราคาผลผลิตตกต่ำ
- 5) เกษตรกรมีภาระหนี้สินมาก
- 6) โรคและแมลงศัตรูพืชระบาดเป็นประจำ
- 7) โรคระบาดในสัตว์

4.1.2 ความต้องการของชุมชนและเกษตรกร ตำบลชัยนาม มีความต้องการ 7 ประการ คือ

- 1) แก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- 2) แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ ด้วยการขุดสระน้ำ ขุดเจาะบ่อบาดาลและใช้พลังงานแสงอาทิตย์แผงโซลาร์เซลล์
- 3) จัดหาแหล่งซื้อและควบคุมราคาต้นทุนการผลิต ที่ราคาถูกและคุณภาพดี
- 4) การรวมกลุ่มเกษตรกร จัดหาตลาดรองรับผลผลิต และประกันราคาผลผลิต
- 5) ความรู้ในการจัดการศัตรูพืช
- 6) มีแหล่งเงินทุน เช่น กองทุนหมู่บ้าน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.)
- 7) การรักษาสัตว์ วัคซีน และความรู้ในการเลี้ยงไก่ โค กระบือ อย่างถูกต้อง

ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน(PRA)ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 4 ประการ คือ

- 1.1) นโยบายรัฐด้านการเกษตร
- 1.2) การขยายตัวของเมือง การขยายตัวของภาคเกษตร และอุตสาหกรรม
- 1.3) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ
- 1.4) การใช้ที่ดินที่ไม่เหมาะสมกับศักยภาพ

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 3 ประการ คือ

- 2.1) การปรับปรุงบำรุงดินและการใช้ปุ๋ยเคมีที่เหมาะสม
- 2.2) จัดหาแหล่งน้ำ ความต้องการน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง
- 2.3) จัดหาตลาดรองรับผลผลิต และการลดต้นทุนการผลิต

3) สภาพ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 3 ประการ คือ

- 3.1) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
- 3.2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้ง
- 3.3) ราคาผลผลิตตกต่ำ

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 5 ประการ คือ

- 4.1) ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- 4.2) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 4.3) ผลผลิตพืชต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง
- 4.4) รายได้น้อย
- 4.5) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต

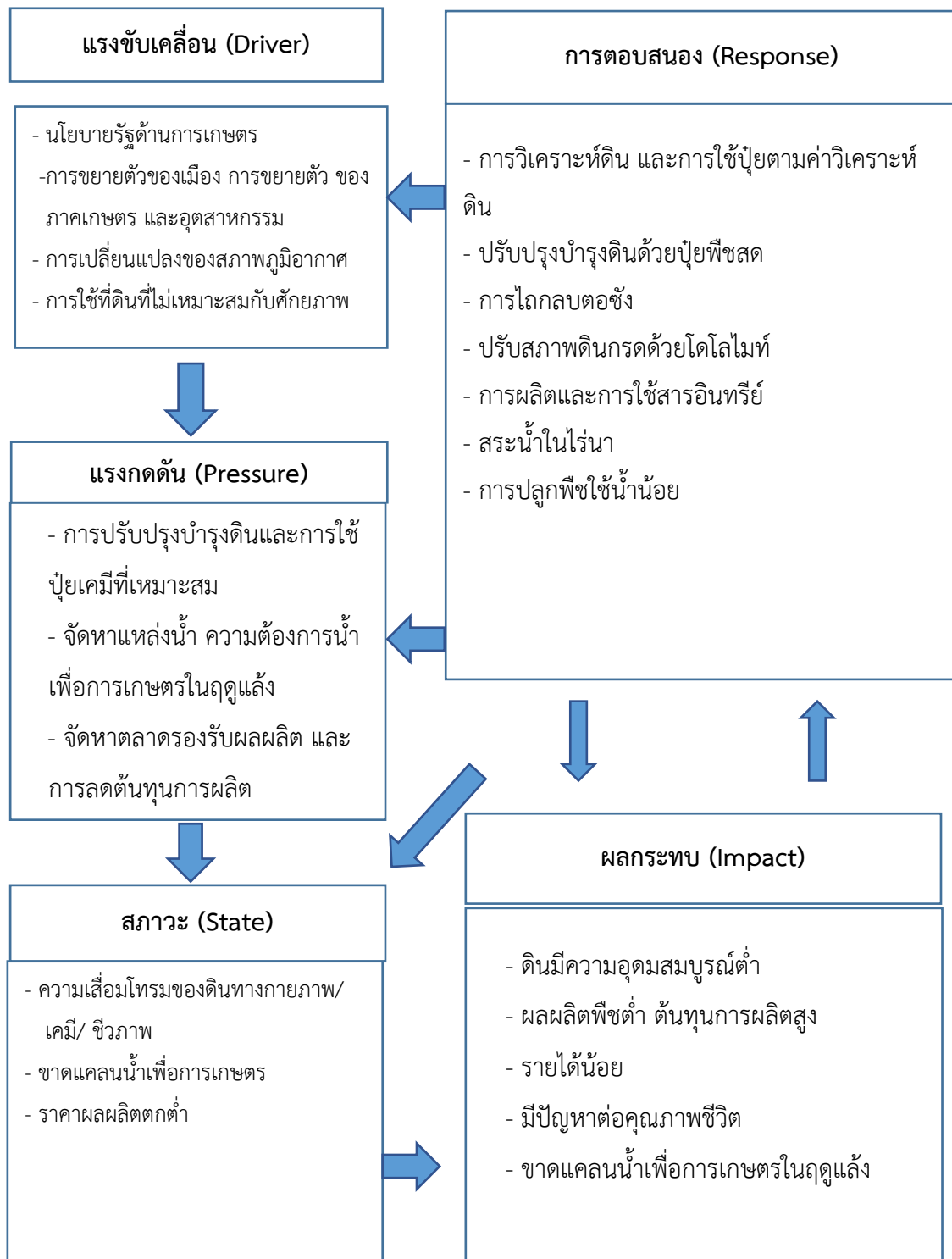
5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้
อดีต-ปัจจุบัน

- 5.1) การวิเคราะห์ดิน และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
- 5.2) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
- 5.3) การไถกลบตอซัง
- 5.4) ปรับสภาพดินกรดด้วยโดโลไมท์
- 5.5) การผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- 5.6) สระน้ำในไร่นา
- 5.7) ปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชใช้น้ำน้อย

อนาคต

- (1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
- (2) การบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม (Zoning by Agri – Map)
- (3) จัดหาตลาดรองรับสินค้าเกษตรและประกันราคาผลผลิตทางการเกษตร

ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

4.2.1 บริเวณพื้นที่ราบลุ่ม

ข้าวนาปี / นาปรัง การผลิตข้าวของเกษตรกรส่วนใหญ่อาศัยน้ำฝน แต่ในช่วงฝนทิ้งช่วง เกษตรกรสามารถจัดหาน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ ได้แก่ แม่น้ำ สถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า บ่อบาดาล ฯลฯ ทำให้พื้นที่ปลูกข้าวส่วนใหญ่ไม่ได้รับความเสียหาย แต่เป็นการเพิ่มต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกร และเกษตรกรได้พัฒนาการผลิตข้าวไปสู่ข้าวอินทรีย์ เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลผลิต

4.2.2 บริเวณพื้นที่ดอน

1) พืชไร่ ที่นิยมปลูก ได้แก่ มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วลิสง พื้นที่ปลูกพืชไร่ ซึ่งจะปลูกในพื้นที่ราบ และพื้นที่ดอน อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก การใช้พันธุ์พืชส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ส่งเสริม ที่ให้ผลตอบแทนสูงแต่ในบางปี ก็จะมีปัญหาฝนทิ้งช่วง ทำให้ผลผลิตลดลงและราคาของผลผลิตส่วนใหญ่ มีการประกันราคา เช่น มันสำปะหลัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ทำให้เกษตรกรเกิดความมั่นคงในการประกอบอาชีพ

2) ไม้ยืนต้น ที่นิยมปลูก ได้แก่ ยูคาลิปตัส และสัก โดยการปลูกแบบสวนป่า เพื่อใช้เป็น ไม้ใช้สอย ซึ่งอายุของไม้ยืนต้นส่วนใหญ่จะมีอายุ 8-10 ปี ซึ่งขณะนี้ยังไม่มีการตัดนำไปใช้ในการก่อสร้างใด ๆ ทำให้คงสภาพพื้นที่ป่าชุมชนได้ดี

3) ไม้ผล ได้แก่ มะม่วง (นอกฤดู) ส้มโอ และน้อยหน่า สำหรับการปลูกมะม่วงเกษตรกรจะผลิตเป็น ไม้ผลนอกฤดู ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรอย่างมั่นคง และราคาผลผลิตของมะม่วงนอกฤดูจะสูงกว่ามะม่วงในฤดู ส้มโอ และน้อยหน่า มีการเพาะปลูกแบบสวนหลังบ้าน เพื่อจำหน่ายและบริโภคในครัวเรือนของเกษตรกร

ดังรายละเอียดในรูปที่ 4-2

ชนิดพืช	เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
		ข้าวนาปี	ข้าวนาปี										
พืชไร่	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง ถั่ว												
ไม้ยืนต้น	สัก ยูคาลิปตัส												
ไม้ผล	มะม่วง (นอกฤดู) ส้มโอ และน้อยหน่า												

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่รกร้าง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิต และ คำรณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1 : ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อ การเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3 : มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือ กิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N : มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือ ปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1. การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2. ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3. ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมรวมความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1. สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2. ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว มะม่วง

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของที่ดิน ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	มะม่วง
Ksr-slA	S1	S3o
Pch-gm,fl-slA/b	S2on	S3o
Pch-gm-slA/b	S2on	S3o
Pch-slA	S3o	S2ns
Pch-slB	S3o	S2ns
Png-d,br-slB	S3o	S2rns
Psl-fsi-silA	S1	S3o
Pu-d-slC	S3ewo	S2rns
Pu-md-slD	N	S3r
Pu-md-Wk-slD	N	N
Pu-slB	S3o	S2ns
Sri-lA	S2n	S3o
Tph-silA	S3o	S2s
Wk-slC-RC	S3ewo	N
SC	N	N

หมายเหตุ : ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- r = สภาพการหยั่งลึกของราก
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์กรอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี พ.ศ. 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี พ.ศ. 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งจะมีความละเอียดและเฉพาะเจาะจงมากกว่าแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศ ที่ใช้เป็นกรอบนโยบายการพัฒนาพื้นที่ระดับประเทศเป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านเกษตรกรรม และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ และข้อมูลปฐมภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่งได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่นๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้

เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสมไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้สมบูรณ์ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 11,621 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 40.83 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้สมบูรณ์ (สัญลักษณ์ 1100) มีเนื้อที่ 10,007 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 35.16 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่อยู่ภายในเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้สมบูรณ์

2) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 166 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.58 ของเนื้อที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยให้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดั้งเดิม

3) เขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 1,448 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.09 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก แผ้วถางพื้นที่ป่าไม้ และเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์พื้นที่เป็นอย่างอื่น ส่วนใหญ่เพื่อทำการเกษตร

6.2.2 เขตเกษตรกรรม

เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิ์ซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 4 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 9,490 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 33.34 ของเนื้อที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมชั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 1 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 3,622 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 12.73 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อการทำนาในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 2,143 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 7.53 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง ส้มโอ น้อยหน่า

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 523 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.84 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ สัก ยูคาลิปตัส

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 787 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 2.76 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ ข้าวโพด มันสำปะหลัง ถั่วลิสง

- เขตปลูกพืชทางเลือก (สัญลักษณ์ 2225) มีเนื้อที่ 68 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.24 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันปลูกพืชผัก ไม้ดอก หรือเกษตรผสมผสาน โดยพืชที่ปลูกได้แก่ดาวเรือง

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้อาณาเขตเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 1,589 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.58 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 532 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.87 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูกได้แก่ มะม่วง

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 57 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.20 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูกได้แก่ สัก

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 112 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.39 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูกได้แก่ อ้อย ข้าวโพด

3) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 29 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ มีรายละเอียดดังนี้

4) เขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 27 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และเขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 27 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.09 ของเนื้อที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรือนที่พบ ได้แก่ โค กระบือ

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

มีเนื้อที่ 3,032 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 10.65 ของเนื้อที่ตำบลประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 2,687 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 9.44 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 17 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.06 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

(3) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 328 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.15 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อนท่องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ

มีเนื้อที่ 297 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.04 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 162 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.57 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วยหนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 135 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.47 ของเนื้อที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000)

มีเนื้อที่ 391 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.37 ของเนื้อที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000)

มีเนื้อที่ 3,628 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 12.75 ของเนื้อที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

เขตการใช้ที่ดิน		เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1) เขตพื้นป่าไม้			
1100	เขตป่าไม้สมบูรณ์	10,007	35.16
1200	เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	166	0.58
1300	เขตพื้นพืชรธรรมชาติ	1,448	5.09
2) เขตพื้นที่เกษตรกรรม			
2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง			
- เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)			
2221	เขตทำนา	3,622	12.73
2222	เขตปลูกไม้ผล	2,143	7.53
2223	เขตปลูกไม้ยืนต้น	524	1.84
2224	เขตปลูกพืชไร่	787	2.76
2225	เขตปลูกพืชทางเลือก	68	0.24
2.2 เขตเกษตรกรรม (ศักยภาพต่ำ)			
2310	เขตทำนา	1,589	5.58
2320	เขตปลูกไม้ผล	532	1.87
2330	เขตปลูกไม้ยืนต้น	57	0.20
2340	เขตปลูกพืชไร่	112	0.39
2.3) เขตประมง			
2400	เขตประมง	29	0.10
2.4) เขตปศุสัตว์			
2520	เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	27	0.09
3) เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง			
3100	เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	2,687	9.44
3200	เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	17	0.06
3300	เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	328	1.15
4) เขตแหล่งน้ำ			
4100	เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	162	0.57
4200	เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	135	0.47

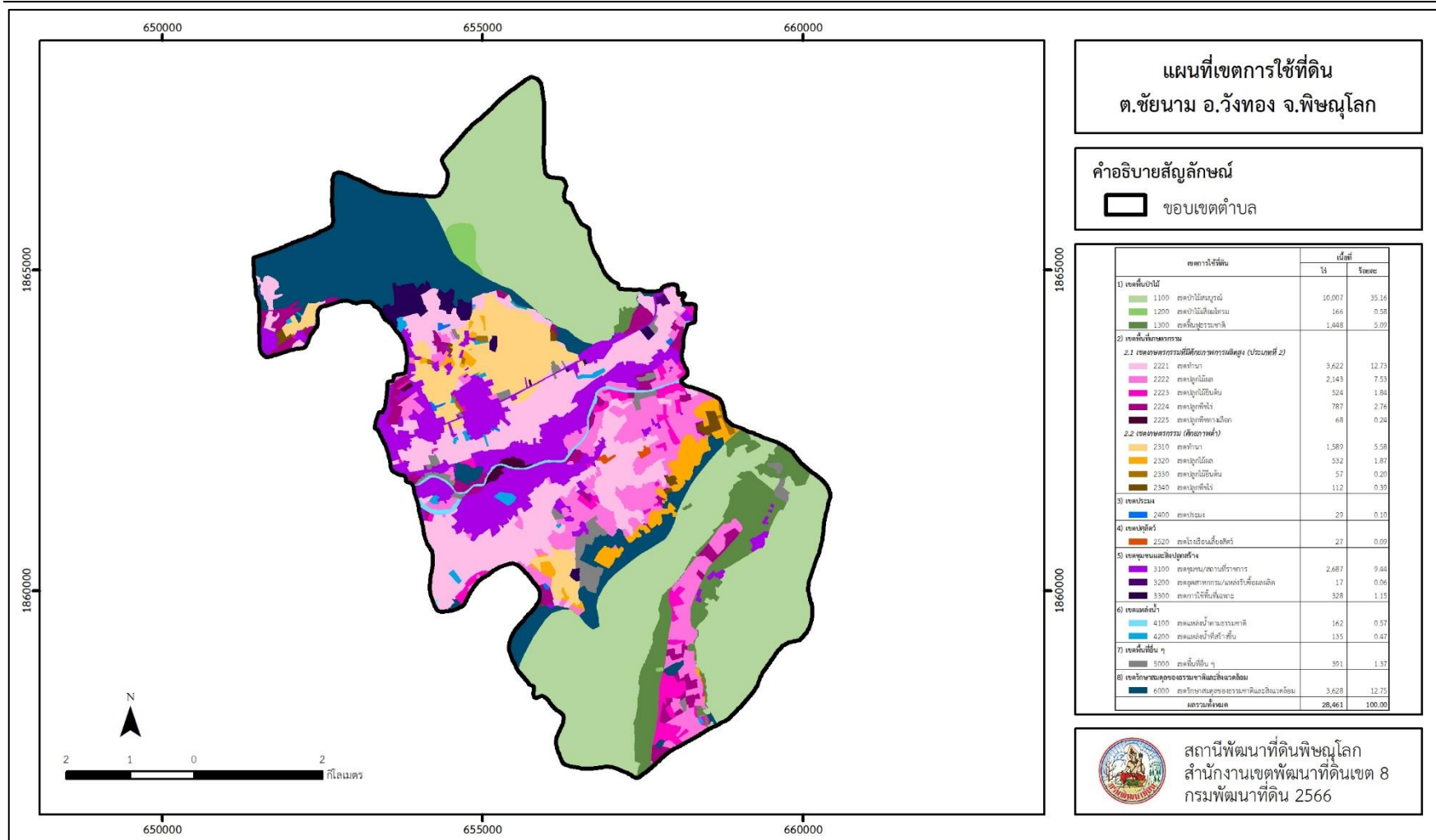
ตารางที่ 6-1(ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน		เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
5) เขตพื้นที่อื่น ๆ			
5000	เขตพื้นที่อื่น ๆ	391	1.37
6) เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม			
6000	เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3,628	12.75
ผลรวมทั้งหมด		28,461	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดินแผนการใช้ที่ดินตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลชัชยาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลกแล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567 ถึง 2571

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลชัชยามไปเสนอต่อองค์การบริหารส่วนตำบลชัชยาม เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในแผน และได้รับการเชื่อมโยงสู่แผนพัฒนาตำบล

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก นำเสนอต่อที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

เขตเกษตรกรรม

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/ดินตื้น มีแผนงาน/โครงการปรับปรุงบำรุงดิน ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (7) การจัดหาปุ๋ยโดโลไมต์
- (8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- (9) ผลิตปุ๋ยหมัก
- (10) การส่งเสริมพัฒนาปรับปรุงบำรุงดิน (เกษตรกรทั่วไป/แปลงใหญ่)

2) พื้นที่แล้งซ้ำซาก มีแผนงาน/โครงการบริหารจัดการน้ำ ดังนี้

- (1) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เพื่อกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้ง
- (2) โครงการบริหารจัดการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการ

เชิงรุก (Agri – Map)

- (3) โครงการเพิ่มศักยภาพสระเก็บน้ำด้วยระบบส่งกระจายน้ำพลังงานแสงอาทิตย์
- (4) โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับเกษตรรายแปลง (ชุดสระเก็บน้ำ)

7.3 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น

- 1) โครงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร
- 2) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ยแก่เกษตรกร
- 3) โครงการส่งเสริมการปลูกพืชใช้น้ำน้อยเสริมสร้างรายได้แก่เกษตรกร

(สำนักงานเกษตรอำเภอชัยนาม)

- (4) โครงการพัฒนาศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล

(องค์การบริหารส่วนตำบลชัยนาม)

- (5) โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร

(สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

2) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ

โครงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร โครงการธนาคาร โค กระบือ (ปศุสัตว์)

7.3.2 เขตแหล่งน้ำ

สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่เทศบาลตำบลชัยนาม เมื่อวันที่ 17 สิงหาคม 2566 ความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินตื้น และการขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

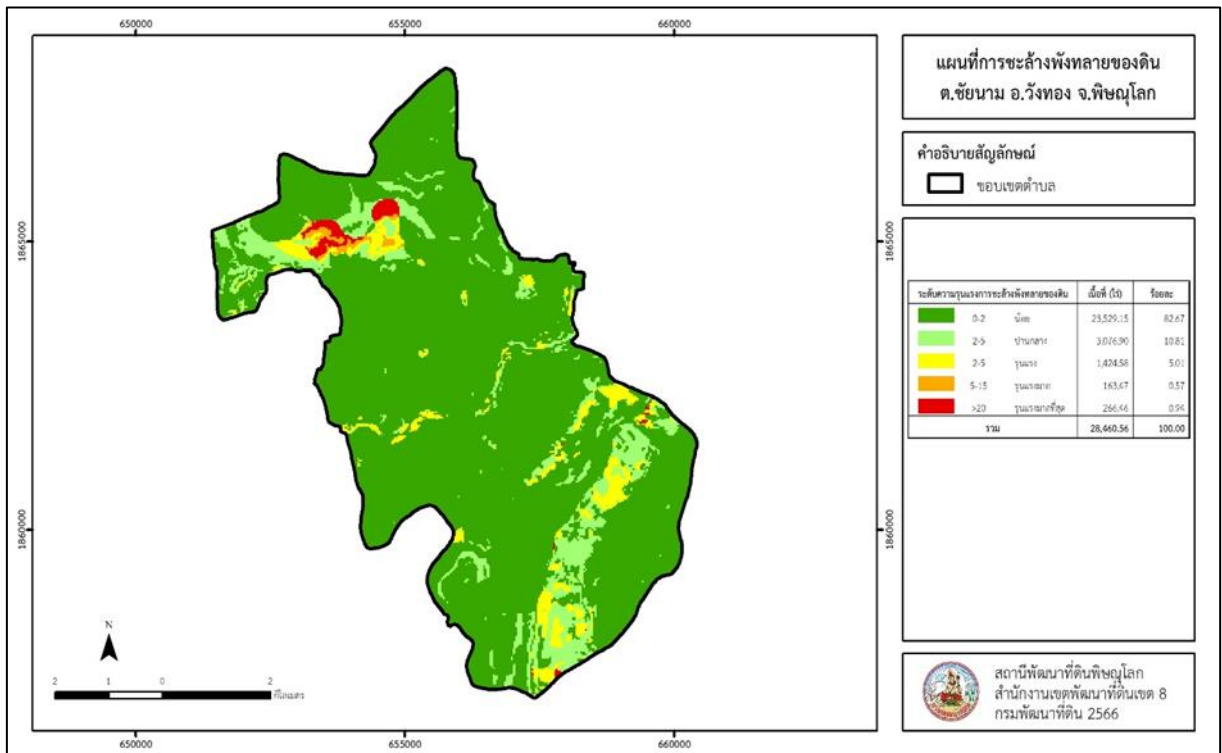
เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลชัยนาม กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปของตำบลชัยนามส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ไม่พบปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน(รูปที่ 7-1) ปัญหาของตำบลชัยนามในภาพรวมสรุปได้ว่า มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ (1) ปัญหาดินขาดความอุดมสมบูรณ์ 2) ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ปัญหาดังกล่าวนี้ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม

สำหรับปัญหา ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากมีการใช้ที่ดินติดต่อกันเป็นเวลานานโครงสร้างของดินได้มีการเปลี่ยนแปลง ในพื้นที่ที่มีการไถพรวนด้วยเครื่องจักรกลติดต่อกันเป็นระยะเวลาอันนานทำให้

ดินแน่นตัว น้ำในดินและอากาศในดินที่เคยมีอยู่สูญหายไป ส่วนธาตุอาหารและอินทรีย์วัตถุ ก็มีปริมาณลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากพืชนำไปใช้ และอินทรีย์วัตถุได้สลายตัวไป

ในกรณีของการขาดแคลนนํ้านั้น การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมที่ต้องใช้น้ำเพิ่มขึ้น ทำการเกษตรเพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนนํ้าจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จำเป็นต้องจัดหาแหล่งนํ้าต้นทุน โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดินในเขตการใช้ที่ดิน ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตเกษตรกรรมที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2567-2571

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)	
1. เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพ การผลิตสูง เนื้อที่ 7,144 ไร่	การปรับปรุงบำรุงดิน	6,354,562	
	1. การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดินทาง ห้องปฏิบัติการ	144,750.00	
	2. การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	2,252,818	
	3. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	170,382	
	4. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	48,275	
	5. การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการ ใช้สารเคมีทางการเกษตร	31,378	
	6. การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	1,070,484	
	7. การรณรงค์โลกปลอดอซัง	160,000	
	8. การจัดหาปุ๋ยโดโลไมต์	820,665	
	9. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	14,482	
	10. การผลิตปุ๋ยหมัก	1,641,328	
	การบริหารจัดการน้ำ	958,450	
	1. การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นา	138,600	
	2. โครงการเพิ่มศักยภาพสระเก็บน้ำด้วยระบบส่ง กระจายน้ำพลังงานแสงอาทิตย์	765,000	
	3. โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อส่งเสริมการใช้ ประโยชน์ที่ดินสำหรับเกษตรรายแปลง (ขุดสระเก็บน้ำ)	54,850	
	2. เขตเกษตรกรรม (ศักยภาพ ต่ำ) เนื้อที่ 2,290 ไร่	การปรับปรุงบำรุงดิน	951,688
		1. การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ดินทาง ห้องปฏิบัติการ	5,250
2. การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด		722,182	
3. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด		722,182	
4. การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์		54,618	
5. การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการ ใช้สารเคมีทางการเกษตร		1,725	
		1,122	

ตารางที่ 7-1 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน (เกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
2. เขตเกษตรกรรม (ศักยภาพ ต่ำ) เนื้อที่ 2,290 ไร่ (ต่อ)	6. การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	38,266
	7. การรณรงค์โลกปลอดอั้ง	40,000
	8. การจัดหาปุ๋ยไนโตรเจน	29,335
	9. การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	518
	10. การผลิตปุ๋ยหมัก	58,672
	การบริหารจัดการน้ำ	1,912,250
	1. การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นา	92,400
	2. โครงการบริหารจัดการผลิตสินค้าเกษตรตาม แผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการเชิงรุก (Agri – Map)	500,000
	3. โครงการเพิ่มศักยภาพสระเก็บน้ำด้วยระบบส่ง กระจายน้ำพลังงานแสงอาทิตย์	765,000
	4. โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อส่งเสริมการใช้ ประโยชน์ที่ดินสำหรับเกษตรรายแปลง (ชุดสระเก็บน้ำ)	554,850
4. เขตประมงและเขตปศุสัตว์	สารเร่งพด.6 จุลินทรีย์ผลิตสารบำบัดน้ำเสีย	
รวมเขตเกษตรกรรม	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	7,306,250
	2. การบริหารจัดการน้ำ	2,870,700
	รวมแผนงาน/โครงการ	10,176,950

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม	1) โครงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรอำเภอวังทอง)
1.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เนื้อที่ 7,144.10 ไร่	2) การจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ยแก่สมาชิก ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลชัยนาม (สำนักงานเกษตรอำเภอวังทอง)
1.2 เขตเกษตรกรรม (ศักยภาพต่ำ) เนื้อที่ 2,290.17 ไร่	3) โครงการส่งเสริมการปลูกพืชใช้น้ำน้อยเสริมสร้างรายได้แก่เกษตรกร (สำนักงานเกษตรอำเภอวังทอง) 4) โครงการพัฒนาศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตรประจำตำบล (องค์การบริหารส่วนตำบลชัยนาม) 5) โครงการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินของเกษตรกร(สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)
2. เขตแหล่งน้ำ	โครงการศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาแหล่งน้ำชลประทาน (สำนักงานชลประทานจังหวัด)

แผนการใช้ที่ดินตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณ ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก 5 ปี (พ.ศ. 2567- 2571)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
1. เขตเกษตรกรรม (ชั้นดี)	การปรับปรุงบำรุงดิน														
เขตเกษตรกรรมที่มี ศักยภาพการผลิตสูง และเขตเกษตรกรรม (ศักยภาพต่ำ)	การเก็บตัวอย่างดินและวิเคราะห์ ดินทางห้องปฏิบัติการ	ตัวอย่าง	200	200	200	200	200	1,000	30,000	30,000	30,000	30,000	30,000	150,000	พต.
	การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	15	15	15	15	15	75	446,250	446,250	446,250	446,250	446,250	2,975,000	พต.
	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน ด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	45,000	45,000	45,000	45,000	45,000	225,000	พต.
	การส่งเสริมการผลิตและการใช้ สารอินทรีย์	ราย	200	200	200	200	200	1,000	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000	พต.
	การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้ สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทาง การเกษตร	กลุ่ม	2	2	2	2	2	10	6,500	6,500	6,500	6,500	6,500	32,500	พต.
	การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	แห่ง	1	1	1	1	1	5	221,750	221,750	221,750	221,750	221,750	1,108,750	พต.
	การรณรงค์โลกปลอดอ็อกซัง	แปลง	2	2	2	2	2	10	40,000	40,000	40,000	40,000	40,000	200,000	พต.
	การจัดการปุ๋ยอินทรีย์	ตัน	100	100	100	100	100	500	170,000	170,000	170,000	170,000	170,000	850,000	พต.
	การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ ดินกรด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พต.
	การผลิตปุ๋ยหมัก	ตัน	100	100	100	100	100	500	340,000	340,000	340,000	340,000	340,000	1,700,000	พต.
	โครงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร	แห่ง	1	1	1	1	1	5	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	25,000	สนง.เกษตร อำเภอวัง ทอง
	การจัดกระบวนการเรียนรู้ด้านการ จัดการดินและปุ๋ยแก่สมาชิก ศูนย์ จัดการดินปุ๋ยชุมชนตำบลชัยนาม	แห่ง	1	1	1	1	1	5	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000	สนง.เกษตร อำเภอวัง ทอง

แผนการใช้ที่ดินตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

ตาราง 7-3 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2567	2568	2569	2570	2571		2567	2568	2569	2570	2571		
	โครงการส่งเสริมการปลูกพืชใช้น้ำ น้อยเสริมสร้างรายได้แก่เกษตรกร	ราย	30	30	30	30	30	150	41,000	41,000	41,000	41,000	41,000	205,000	สนง.เกษตร อำเภอวังทอง
	โครงการพัฒนาศูนย์บริการและ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ประจำตำบล	แห่ง	1	1	1	1	1	5	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	100,000	อบต. ชัยนาม
	<u>การบริหารจัดการน้ำ</u>														
	การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นา	บ่อ	20	20	20	20	20	100	46,200	46,200	46,200	46,200	46,200	231,000	พต.
	โครงการบริหารจัดการผลผลิตสินค้า เกษตรตามแผนที่เกษตรกรเพื่อการ บริหารจัดการเชิงรุก (Agri – Map)	ไร่	50	50	50	50	50	250	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000	พต.
	โครงการพัฒนาพื้นที่เพื่อส่งเสริม การใช้ประโยชน์ที่ดินสำหรับ เกษตรกรรายแปลง (จุดสระเก็บน้ำ)	แห่ง	2	2	2	2	2	10	221,940	221,940	221,940	221,940	221,940	1,109,700	พต.
	โครงการเพิ่มศักยภาพสระเก็บน้ำ ด้วยระบบส่งกระจายน้ำพลังงาน แสงอาทิตย์	แห่ง	4	4	4	4	4	20	306,000	306,000	306,000	306,000	306,000	1,530,000	พต.
2. เขตปศุสัตว์ และ เขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	โครงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า เกษตร	แห่ง	1	1	1	1	1	5	5,000	5,000	5,000	5,000	5,000	25,000	สนง.ปศุ สัตว์ อำเภอ วังทอง

หมายเหตุ งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน. 2566. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน(จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา :<https://ebmn.cdd.go.th/>. 1 มิถุนายน 2566.

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2566. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา: <http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>. 26 พฤษภาคม 2566.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนมกราคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 15 พฤษภาคม 2566

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2566. สถิติภูมิอากาศ 30 ปี พ.ศ. 2536-2565 (ไฟล์ข้อมูล). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.

กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน. 2566. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2566. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรพิง. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน.

สำนักเทคโนโลยีการสำรวจและทำแผนที่. 2566. แผนที่ขอบเขตตำบล ปี 2564 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. 2566. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2565). แหล่งที่มา : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop.1> พฤษภาคม 2566.

สถานีพัฒนาที่ดินพิษณุโลก

156 หมู่ 2 ตำบลชัยนาม อำเภอวังทอง จังหวัดพิษณุโลก

โทร. 055-009824